

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	01.07.2003
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	30.04.2004
Avaldamismärge:	

Ranna ja kalda kaitse seadus

Vastu võetud 22.02.1995
[RT I 1995, 31, 382](#)
jõustumine 01.04.1995

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
08.12.1999	RT I 1999, 95, 843	01.01.2000
16.05.2001	RT I 2001, 50, 290	11.06.2001
19.06.2002	RT I 2002, 61, 375	01.08.2002
19.06.2002	RT I 2002, 63, 387	01.09.2002
13.11.2002	RT I 2002, 99, 579	01.01.2003
22.01.2003	RT I 2003, 15, 84	01.07.2003

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse ülesanne

Ranna ja kalda kaitse seadus kehtestab veekogude randade ja kallaste ulatuse, nende ökosüsteemide kaitse ja kasutamise korralduse, lähtudes säästliku ja alalhoidliku arengu ning loodusliku mitmekesisuse säilitamise põhimõtetest.

§ 1¹. Haldusmenetluse seaduse kohaldamine

Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse (RT I 2001, 58, 354) sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.
[[RT I 2002, 61, 375](#)- jõust. 01.08.2002]

§ 2. Rand ja kallas

- (1) Kallas on merd, järvi, jõgesid, veehoidlaid ja veejuhtmeid ääristav, veekogu tavalisest veepiirist algav maismaavöönd.
- (2) Kalda üleujutusest või kaldaastangust tingitud erijuhtudel kalda ulatust kas arvestatakse kõrgveepiirist või laiendatakse astangu ülaservast maismaa poole.
- (3) Läänemere, Peipsi ja Võrtsjärve kaldaid nimetatakse randadeks.

2. peatükk RANNA JA KALDA ULATUS

§ 3. Ranna ja kalda ulatus hajaasustusalal

- (1) Läänemere, Peipsi ja Võrtsjärve rannad, üle 10 ha suuruse pindalaga järvede ja veehoidlate kaldad ning üle 25 km² suuruse valgala järvede ja veejuhtmete kaldad on 200 m laiused.

(2) Viie kuni 10 ha suuruse pindalaga järvede ja veehoidlate ning 10 kuni 25 km² suuruse valgalaga jõgede ja veejuhtmete kaldad on 100 m laiused.

(3) Ülejäänud veekogudel kehtestab kalda ulatuse kohalik omavalitsusüksus vähemalt 10 m laiuselt, aga mitte rohkem kui 25 m.

§ 4. Ranna ja kalda ulatus tiheasustusalal

(1) Tiheasustusalal määrab ranna ja kalda ulatuse üldplaneeringuga kohalik omavalitsusüksus, aga mitte üle §-s 3 sätestatud laiusest.

(2) Tiheasustusalaks käesoleva seaduse tähenduses nimetatakse linna ja alevi piiridesse jäävat territooriumi ning aleviku ja küla selgelt piiritletavat kompaktna hoonestusega olemasolevat või planeeritavat territooriumi osa. Olemasoleva tiheasustusalala laiendamine rannal või kaldal toimub kehtestatud üldplaneeringu alusel.

(3) Uue tiheasustusalala moodustamine rannal või kaldal on keelatud. Erandi võib teha Vabariigi Valitsus omavalitsuse ettepanekul.

[RT I 2002, 99, 579- jõust. 01.01.2003]

§ 5. Ranna ja kalda lähtejooned hajaasustusalal

(1) Tavaline veepiir on käesoleva seaduse tähenduses maakatastri kaardil märgitud veekogu piir.

(2) Kõrgveepiir on mererannas 1,5 m samakõrgusjoon tavalisest veepiirist ja suurte üleujutusalaadega siseveekogudel Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras määratud piir. Suurte üleujutusalaadega siseveekogude nimistu kinnitab Vabariigi Valitsus.

(3) Kaldaastang on vähemalt 5 m kõrgune vertikaalne looduslik pae- või liivakivipaljand veekogu ääres.

§ 6. Ranna, kalda ja ehituskeeluvööndi ulatuse täpsustamine

(1) Ranna või kalda või ehituskeeluvööndi ulatust võib kohalik omavalitsus suurendada kehtestatud üldplaneeringuga.

(2) Ranna või kalda või ehituskeeluvööndi ulatuse vähendamiseks annab nõusoleku keskkonnaminister kohaliku omavalitsuse taotluse ja planeerimisseaduse kohaselt vastuvõetud:

- 1) üldplaneeringu alusel või
- 2) kehtestatud üldplaneeringu muutmise ettepanekut sisaldava detailplaneeringu alusel või
- 3) detailplaneeringu alusel, kui kehtestatud üldplaneering puudub.

(3) Ranna või kalda või ehituskeeluvööndi ulatuse vähendamine jõustub üldplaneeringu või detailplaneeringu kehtestamisega.

[RT I 2002, 99, 579- jõust. 01.01.2003]

§ 7. Ranna ja kalda ulatuse muutmine

(1) Üleujutataval rannal või kaldal võib selle ulatust arvestada kõrgveepiirist maismaa suunas.

(2) Kui tavalise veepiiri ja tema ääres paikneva kaldaastangu vahe on väiksem kui 200 m, laieneb rand ja kallas 100 m võrra astangu ülaservast maismaa suunas, saarte randadel 200 m võrra.

(3) Jõe ja veejuhtme kalda ulatust võib ülemjooksu suunas vähendada vastavalt valgala pindala vähenemisega §-s 6 sätestatud korras.

§ 8. Piiride kandmine kaardile

Ranna ja kalda ning nende kasutuse kitsenduste ulatused kannab katastripidaja katastriüksuse kitsenduste kaardile.

3. peatükk KITSENDUSED JA KOHUSTUSED

§ 9. Ranna ja kalda kasutamise kitsendused

(1) Rannal ja kaldal on majandustegevus keelatud veekaitsevööndis, välja arvatud käesoleva paragrahvi 8. lõike punktides 1, 2, 3, 6 ja 7 määratud objektidel. Veekaitsevööndi laius tavalisest veepiirist on:

- 1) Läänemeres, Peipsil ja Võrtsjärvel - 20 m ;
- 2) teistel järvedel, veehoidlatel, jõgedel ja kanalitel - 10 m ;
- 3) maaparandusobjektide eesvooludel kuni nende suubumiseni looduslikesse veekogudesse - 1 m .

(2) Rannal ja kaldal on keelatud:

- 1) püstitada ja laiendada tootmisobjekte ja ladusid, kus kasutatakse, tekitatakse või ladustatakse I, II ja III ohtlikkuse klassi kuuluvaid aineid;
- 2) tootmisobjekte, millest lähtuv kahjulik mõjus ulatub veekaitsevööndile või supelrannale;
- 3) kinnistute jagamine kruntideks ilma kehtestatud detailplaneeringuta.

(3) Rannal ja kaldal on ehituskeeluvöönd, kus uute hoonete ja rajatiste ehitamine on keelatud.

Ehituskeeluvööndi laius tavalisest veepiirist on:

- 1) mererannal Narva-Jõesuus ja meresaartel – 200 m;
- 2) Eesti mandriosa mererannal, Peipsil ja Võrtsjärvel – 100 m;
- 3) üle 10 ha suuruse pindalaga järvel ja veehoidlal ning üle 25 km² suuruse valgalaga jõel ning veejuhtmel – 50 m;
- 4) viie kuni 10 ha suuruse pindalaga järvel ja veehoidlal ning 10 kuni 25 km² suuruse valgalaga jõel ning veejuhtmel – 25 m.
- 5) alla 5 ha suuruse pindalaga järvel ja veehoidlal ning alla 25 km² suuruse valgalaga jõel ning veejuhtmel – 10 m;
- 6) tiheasustusalal mererannas, välja arvatud Narva-Jõesuu linn – 50 m.

(4) Ehituskeeluvööndisse jääva kaldaastangu servast laieneb ehituskeeld maismaa suunas saarte randadel 200 m võrra, muul mererannal 100 m võrra, järve ning jõe kaldal 50 m võrra.

(5) Lõheliste kudemis- ja elupaikadeks kinnitatud veekogu või tema lõikude kallastel laienevad käesoleva paragrahvi 2. lõikes kehtestatud tootmistegevuse kitsendused 200 m kauguseni. Lõheliste kudemis- ja elupaikade nimistu kinnitab keskkonnaminister.

(6) Üleujutatavatel aladel laieneb ehituskeeld kõrgveepiirini juhul, kui kõrgveepiir ulatub kaugemale kui käesoleva paragrahvi 3. lõikega sätestatud suurused.

(7) [Kehtetu]

(8) Ehituskeeld ei laiene üldplaneeringu või detailplaneeringu alusel ehitatavale:

- 1) sadama ning veeliikluse ja veehaarde ehitisele;
- 2) tehnovõrgule ja -rajatisele;
- 3) seirejaamale ja hüdrograafiateenistuse ehitisele;
- 4) kalakasvatuse ja kalapüüügiga seotud ehitisele;
- 5) maaparandussüsteemile, välja arvatud poldrile;
- 6) riigikaitse, piirivalve ja päästeteenistuse otstarbega ehitisele;
- 7) olemasoleva ehitise juurdeehitusele;
- 8) uuele hoonetele olemasoleva talu õuel, mis ei ole talu majandustegevuseks vajalik hoone;
- 9) rajatisele ranna ja kalda kindlustamiseks;
- 10) avalikult kasutatavale teele ja tänavale;
- 11) uuele hoonetele tiheasustusala olemasoleval hoonetusalal.

(9) Kaitstava loodusobjekti ja kultuurimälestise või nende kaitsevööndite piires määrab ranna ja kalda kasutamise ning kaitse selle objekti kaitset reguleeriv õigusakt. Kui see on leebem käesoleva seaduse kitsendustest, rakendatakse käesoleva seaduse sätteid.

(10) Rannal ja kaldal on keelatud:

- 1) üleujutatavatel aladel reoveesetete laotamine. Sõltuvalt üleujutuse sagedusest võib piirnormidega keelata ka keemiliste taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine, välja arvatud käesoleva paragrahvi 11. lõikes sätestatud erandjuhtudel;
- 2) kalmistute ja loomade matmispaikade rajamine;
- 3) karjatamine siseveekogude veekaitsevööndis puittaimestikuga alal.

(11) Rannal ja kaldal taimehaiguste ja -kahjurite puhanguliste kollete likvideerimine mürgkemikaalidega toimub keskkonnaministri või tema poolt volitatud ametiisiku igakordsel loal.

(12) Metsa- või põllumajandusliku sihtotstarbega kinnisasjale ehitusõiguse seadmiseks rannal või kaldal on vajalik keskkonnaministri nõusolek.

(13) Majandustegevuse keeld veekaitsevööndis ei laiene karjatamisele, heina niitmisele ja roo lõikamisele, kui:

- 1) sellega ei rikuta ega hävitata puittaimestikku ja pinnast;
- 2) peetakse kinni keskkonnaministri poolt määratud keeluegadest pesitsevate lindude kaitseks.

[RT I 2002, 99, 579- jõust. 01.01.2003]

§ 10. [Kehtetu]

§ 11. Loodusvarade kasutamise kitsendused

(1) Maavarade ja maa-ainese kaevandamine on keelatud veekaitse-vööndis ning ülejäänud ranna ja kalda alal lubatud keskkonnaministri loal.

(2) Läänemere, Peipsi ja Võrtsjärve rannal asuvate metsade juht-funktsioon on vee ja pinnase kaitsmine ning puhketingimuste säilitamine ning need kuuluvad kaitse- või hoiumetsade kategooriasse. Metsa lõppraie nimetatud veekogude randadel on lubatud ainult turberaiena.

(3) Veekaitsevööndis on puittaimestiku raie keelatud, välja arvatud veejuhtme ja veehoidla remondiga seotud tööde tegemiseks või puittaimestiku hooldamiseks ja uuendamiseks sanitaar- või turberaiena.

(4) Metsa juhtfunktsiooni muutmiseks rannal ja kaldal on vajalik keskkonnaministri nõusolek.

§ 12. Täiendavad nõuded kahjulike mõjude piiramiseks

Kui ranna ja kalda kasutamine on põhjustanud taimkatte hävimise, pinnase kahjustamise või veekogu seisundi halvenemise, võib keskkonnaminister taotleda kuni kolmeks aastaks kõlviku sihtotstarbe muutmist või kehtestada maksimaalselt samaks ajaks:

- 1) tavalistest väiksemaid piirnorme pestitsiidide, väetiste ja konservantide kasutamiseks;
- 2) karjatamiseks lubatavate loomade piirarvu.

§ 13. Rannal ja kaldal asuvate kinnisasjade omanike ja valdajate kohustused

Rannal ja kaldal asuvate kinnisasjade omanikud ja valdajad on kohustatud hoidma veekogu rannad ja kaldad puhtana ning hooldama kallarada ja tagama rajal inimestele vaba läbipääs.

§ 14. Riigi ostueesõigus

(1) Riigil on ehituskeeluvööndi piires asuva või sellesse ulatuva kinnisasja võõrandamisel ostueesõigus, mida eelistatakse muul alusel seatavale ostueesõigusele. Ostueesõiguse teostamisel esindab riiki keskkonnaminister.

(2) Riigi ostueesõigust ei rakendata, kui kinnisasi võõrandatakse selle omaniku abikaasale, alanejatele sugulastele, vanematele, õdedele ja vendadele ning nende alanejatele sugulastele.

[RT I 2001, 50, 290- jõust. 11.06.2001]

4. peatükk

RANNA JA KALDA KASUTAMINE SUPELRANNANA

§ 15. Supelrand

Supelrand on tervistavate omadustega ala veekogu ääres, mille põhiülesanne on elanikele puhkuse võimaldamine.

§ 16. Avalik supelrand

(1) Avaliku supelranna asutamise loa annab kohalik omavalitsusüksus, kui taotlejal on selleks olemas kinnisasja omaniku nõusolek ning supelranna asukoht vastab üldplaneeringule.

(2) Avalikus supelrannas viibimine on tasuta.

(3) Avaliku supelranna piiritlemise, kasutamise ja hooldamise korra supelranna asutamislao taotlejale kehtestab ja avalikustab kohalik omavalitsusüksus.

(4) Supelranda teenindavate rajatiste iseloomu ja paigutuse määrab kohalik omavalitsusüksus detailplaneeringuga või selle puudumisel ehitusmäärusega.

(5) Avalikul supelrannal ei ole veekaitsevööndit.

§ 17. Kinnine supelrand

(1) Riigimaal võib kinnist supelranda asutada ainult väikelaste, puuetega või haigete inimeste tervisekaitse huvides vastavalt paragrahvi 16 4. lõikes määratud korras.

(2) Kinnine supelrand ei ole avalikuks kasutamiseks. Selle pidaja on kohustatud kallaraja sulgemisel rajama kinnisest rannast möödapääsu.

(3) Kinnises supelrannas viibimise eest võib omanik määrata tasu.

5. peatükk JÄRELEVALVE JA KAHJUDE HÜVITAMINE

[RT I 2002, 63, 387- jõust. 01.09.2002]

§ 18. [Kehtetu - RT I 2002, 63, 387- jõust. 01.09.2002]

§ 19. Järelevalve

Järelevalvet käesoleva seaduse täitmise üle teostavad keskkonnajärelevalve asutused keskkonnajärelevalve seaduses sätestatud korras.

[RT I 2002, 63, 387- jõust. 01.09.2002]

§ 20. Kahjude hüvitamine

[Lõike 1 sõnastus kuni 30. 06. 2003]

(1) Kallasraja ja veekaitsevööndi maa, välja arvatud käesoleva seaduse § 9 lõike 1 punktis 3 sätestatud juhtudel, arvatakse välja maksustamisele kuuluvast maast vastavalt maamaksuseadusele (RT I 1993, 24, 428; 1994, 13, 231; 28, 428; 94, 1609; 1995, 54, 884; 1996, 27, 381; 95, 840; 89, 1589; 1997, 82, 1398; 1999, 27, 381; 95, 840; 2000, 95, 612; 2001, 102, 666).

[Lõike 1 sõnastus alates 1. 07. 2003]

(1) Kallasraja ja veekaitsevööndi maa arvatakse välja maksustamisele kuuluvast maast maamaksuseaduse (RT I 1993, 24, 428; 1996, 41, 797; 89, 1589; 1997, 82, 1398; 1999, 27, 381; 95, 840; 2000, 95, 612; 2001, 102, 666; 2002, 44, 284) kohaselt.

(2) Kui kinnisasi jääb kogu ulatuses ehituskeeluvööndi piiridesse, on selle omanikul õigus nõuda endale samas piirkonnas riigimaale tasuta hoonestusõiguse seadmist.

[RT I 2003, 15, 84- jõust. 01.07.2003]

5¹. peatükk VASTUTUS

[RT I 2002, 63, 387- jõust. 01.09.2002]

§ 20¹. Ranna või kalda kasutamise või kaitse nõuete rikkumine

(1) Ranna või kalda kasutamise või kaitse nõuete rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui sellega on tekitatud oluline, kuid taastamist võimaldav kahju, – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 20 000 krooni

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 50 000 krooni.

§ 20². Menetlus

(1) Käesoleva seaduse §-s 20¹ sätestatud väärteole kohaldatakse karistusseadustiku (RT I 2001, 61, 364) üldosa ja väärteomenetluse seadustiku (RT I 2002, 50, 313) sätteid.

(2) Käesoleva seaduse §-s 20¹ sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on:

- 1) Keskkonnainspeksioon;
- 2) valla- või linnavalitsus.

6. peatükk

LÕPPSÄTTED

§ 21. Seaduse rakendamine

(1) Ranna ja kalda laiused käesoleva seadusega sätestatud suuruses kehtivad seni, kuni kohalik omavalitsusüksus täpsustab need valla või linna üldplaneeringu kehtestamisega.

(2) Paragrahvi 20 1. lõikes märgitud kord jõustub 1997. aasta 1. jaanuaril.

(3) Ehituskeeluvööndi piires asuvale või sellesse ulatuvale kinnisasjale tehinguga seatud ostueesõigust, mis on seatud enne käesoleva seaduse §-s 14 nimetatud ja kõikidele tehingutele laiendatud ostueesõiguse jõustumist, eelistatakse riigi ostueesõigusele.

[RT I 2001, 50, 290- jõust. 11.06.2001]